

СТАНОВИЩЕ
върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен
„доктор“ в СА „Д. А. Ценов“ - Свищов

Изготвил становището: доц. д-р Николина Грозева, катедра „Икономика“, ВСУ „Черноризец Храбър“, направление 3.8. Икономика, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ въз основа на Заповед № 62/29.01.2026г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

Автор на дисертационния труд: Миглена Трифонова Маринова

Тема на дисертационния труд: Счетоводно-информационно осигуряване за ефективно управление на предприятията от добивната промишленост

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Дисертационният труд е в обем 215 стандартни страници. В структурно отношение включва увод, три глави, заключение, библиография, наброяваща 94 източника на български и английски език и 13 страници приложения. Разработката следва класическата структура за дисертационно изследване.

В увода са дефинирани обектът и предметът на дисертационния труд. **Обект** е счетоводната система на предприятията от добивната промишленост. **Предмет** на изследването е методологията и организацията на счетоводното отчитане на специфични активи, разходи и екологични задължения, с цел усъвършенстване на информационното осигуряване за вземане на решения в сектора.

Ясно и обосновано са дефинирани и изследователската теза на автора, целта и задачите, които разработката решава. Определен е обхватът на изследването, както и ограниченията пред него. Представената в увода методология е коректно реализирана в хода на научното изследване. В заключение са формулирани основни изводи и резултати от проведеното научно изследване.

Отделните части на дисертационния труд са логически обвързани в своята последователност.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Темата на дисертационния труд е актуална, тъй като в съвременните условия предприятията от добивната промишленост функционират в динамична и силно регулирана среда, отличаваща се със засилени екологични изисквания, необходимост от прозрачност и нарастващ натиск за интегриране на принципите на устойчивото

развитие в корпоративното управление. Специфичният характер на сектора – висока капиталоемкост, дългосрочни инвестиции, значително екологично въздействие и сложна нормативна уредба (включително концесионни режими и задължения за рекултивация) – изисква разработването на нови, методологически обосновани подходи за счетоводно-информационно осигуряване. Ето защо изследването на възможностите за усъвършенстване на счетоводното отчитане на специфичните за добивната промишленост операции и процеси, както и интегрирането на екологичните аспекти в счетоводната система и бюджетния процес, безспорно допринася както за обогатяване на теорията, така и за практиката в този икономически сектор. Внедряването на теоретико-приложните резултати и практико-приложните модели, които дисертационният труд предлага в това отношение, по мое мнение, биха били изключително полезни в стопанската практика на предприятията от добивната промишленост.

Чрез правилното формулиране на изследователските задачи в дисертацията, докторантът е постигнал изпълнението на поставената цел, а именно да се изследват възможностите за усъвършенстване на счетоводното отчитане на специфични за добивната промишленост стопански операции и процеси и да се синтезират мерки и механизми за интегриране на екологичната информация в счетоводната система и бюджетния процес, което да подпомогне ефективното управление и устойчивото развитие на предприятията от сектора. Изследователската теза е аргументирано защитена. Всичко това е постигнато чрез приложението на подходящ научен инструментариум в хода на изследването, включващ Gap-анализ, бенчмаркинг, сравнителен анализ и метод на моделирането. Използването на тези методи позволява на докторанта не само да констатира съществуващите проблеми и пропуски в счетоводната практика, но и да предложи обосновани и приложими решения за тяхното преодоляване.

Представеният дисертационен труд е логически издържан и научно обоснован. Стилът на изложението би могъл още да се преценира. Дисертацията е в обем, оптимален за изискванията към подобен вид научни трудове. Цитирането е коректно.

Авторефератът достоверно отразява съдържанието на дисертационния труд. Представен е списък от 6 научни публикации по темата на дисертацията в това число една статия и пет научни доклада. Всички те са публикувани в нереферирани издания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове. От представената справка е видно, че са изпълнени минималните национални изисквания за придобиване на ОНС “доктор” съгласно Правилника за приложение на ЗРАСРБ.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

По моя преценка научните приноси са правилно формулирани от докторанта. По-значимите са:

1. Следствие задълбочено проучване на специализираната литература и действащата нормативна уредба е обоснована ролята на счетоводството в добивната промишленост като основна информационна база и фактор за стратегическо управление.

2. В резултат на емпирични изследвания е аргументирано авторово становище, че интегрирането на екологичните и социалните разходи, както и на нефинансовите показатели, е необходима предпоставка за повишаване на прозрачността и за адаптацията на добивните предприятия към новите регулаторни изисквания за устойчива отчетност. Систематизиран е счетоводен подход за отчитане на придобиването и ползването на площи за добив в предприятията за добив на скални материали, пясък и глина.

3. Обосновано е капитализирането на разходите за придобиване на добивни площи като дълготрайни активи и прилагането на метода на производствената единица или функционалния метод на амортизация, обвързан с изчерпването на геоложките запаси. Анализирани са срочното ползване на терени чрез ограничени вещни и договорни права като икономически адекватен механизъм за осигуряване на контрол върху основен производствен ресурс, съпътстван от поемане на дългосрочни екологични задължения. Аргументирано е обособяването на концесионното право като самостоятелен нематериален актив.

4. Въз основа на Gap анализ, авторско бенчмаркинг изследване на добри практики и приложно проучване в български предприятия са идентифицирани пропуски, свързани с хомогенното провизиране и недостатъчната аналитичност при текущите екологични разходи, което налага технологична интеграция на нефинансовите данни със счетоводните системи.

5. Формулирани са предложения за включване на екологичните показатели в бюджетния процес чрез използване на ЕСА при ОПЕХ и коригирана NPV при САРЕХ, с цел оптимизиране управлението на риска, инвестиционните решения и финансовата обезпеченост на бъдещите екологични ангажменти.

В обобщение приносите са с теоретико-методологичен и научно-приложен характер, като съчетават задълбочен анализ на съществуващата практика с конкретни

предложения за усъвършенстване на счетоводното отчитане в добивния сектор, съобразени със съвременните изисквания за устойчивост и екологична отчетност.

IV. Въпроси и препоръки по дисертационния труд.

По дисертационния труд нямам допълнителни въпроси. Бих отправила препоръка към докторанта с оглед на бъдещи научни изследвания да доразвие и адаптира предложените счетоводни модели и бюджетирание за други сектори на икономиката с висок екологичен риск (например енергетика, транспорт, химическа промишленост), което би разширило обхвата на научния принос на автора.

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Представеният дисертационен труд “Разработване на стратегии за хоризонтална и вертикална интеграция на бизнеса” представлява самостоятелно, напълно завършено научно изследване и отговаря на критериите и изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане в СА „Д. А. Ценов”, поради което **изразявам своето положително становище** на докторант Миглена Трифонова Маринова да бъде присъдена ОНС „доктор” по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводство)”.

Дата: 23.02.2026г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Николина Грозева)